

چهل قطعه

پیش درآمد، رنگ، چهارمضرب
برای سنتور

آثار استادان موسیقی ایران
غلام حسین درویش، ابوالحسن صبا،
رکن الدین خان، علی نقی وزیری و...

گردآوری و تنظیم
استاد فرامرز پایور

تهیه و تدوین
مینا افتاده

مؤسسه‌ی فرهنگی-هنری ماهور

تهران ۱۳۸۹

درباره‌ی این مجموعه

به پاس سال‌های متمادی تلمذ در محضر استاد، بر آن شدم تا دست‌نوشته‌هایی را که از دوران تحصیلی سال‌های ۱۳۴۶-۱۳۴۷ در اختیار داشتم جهت استفاده‌ی هنرجویان بازنگری و بازنویسی کنم. این قطعات به‌وسیله‌ی ایشان برای سنتور تنظیم شده بود که در اختیار هنرجویان قرار می‌گرفت.

با توجه به اینکه در آن زمان دسترسی به تکثیر نت به‌وسیله‌ی دستگاه‌های فتوکپی مقدور نبود هنرجویان برای در اختیار داشتن قطعات آنها را رونویسی می‌کردند. به همین سبب امکان جافتادگی و اشتباه در نوشتن نت‌ها بسیار زیاد بود. به همین جهت قطعات را با دیگر نسخ موجود - به اسامی کتاب‌ها در بخش فهرست منابع اشاره شده است - مقابله کردم و پس از اصلاح و مضراب‌گذاری و تا حدودی تغییرات آنها را بازنویسی کردم که امیدوارم این مجموعه مورد استفاده‌ی هنرجویان علاقه‌مند به آثار اساتید قدیم موسیقی ایران قرار بگیرد.

شایان توجه است که در میان این دست‌نوشته‌ها قطعات دیگری هم وجود دارد از قبیل: بندباز، مارش حاضرباش استاد علی‌نقی وزیری، راپسودی اصفهان ساخته‌ی استاد جواد معروفی و رنگارنگ اثر مرحوم روح‌الله خالقی و تعدادی تصانیف قدیمی که در این دفتر نیامده است.

□ □ □

در خاتمه از خانم شهپر شجاع‌اردلان برای توجه و دقت در بازبینی نت‌ها تشکر می‌کنم و از همکاری صمیمانه‌ی آقای موسوی، مدیر محترم مؤسسه‌ی فرهنگی- هنری ماهور، بسیار سپاسگزارم.

مینا افتاده

أبو الحسن صبا

توضیحات

۱. تمامی نت‌های دستنویس با دیگر منابع موجود مقابله شده است، به استثناء پیش‌درآمد شور که هیچ منبعی را پیدا نکردم. (استاد پایور بر این عقیده بود که قطعه‌ی موردنظر منسوب به درویش‌خان است.)
۲. در مضارب‌گذاری و تزئینات بعضی از قطعات مانند: پیش‌درآمد ابوعطا و اصفهان مرحوم رضا محجوبی، پیش‌درآمد همایون علی‌اکبرخان شهنازی، پیش‌درآمد چهارگاه رکن‌الدین‌خان و غیره تا حدی تغییر ایجاد شده است.
۳. رنگ افشاری، که در دست‌نوشته‌ها وجود داشت، و رنگ رقص چوبی تنظیم استاد ابوالحسن صبا است که در کتاب دستور سنتور (درس ۳۵) آمده است. پس برای جلوگیری از تکرار، در این مجموعه رنگ افشاری استاد غلام‌حسین درویش برای سنتور تنظیم و جایگزین شده است.
۴. در برخی از قطعات، به دلیل امکانات کوک سنتور، بعضی از قسمت‌ها نغمه‌نگاری نشده است، بدیهی است در صورت نیاز در همنازی‌ها می‌توان از پوزیسیون سوم (پشت خرک سفید) استفاده‌ی بیشتری کرد و قسمت‌های حذف‌شده را اجرا کرد. مانند:
 - پیش‌درآمد بیات ترک، ساخته‌ی ابراهیم منصوری، اشاره به گوشه‌ی دلکش، نغمه Sol $\sharp$.
 - پیش‌درآمد همایون، ساخته‌ی علی‌اکبر شهنازی، اشاره به منصوری چهارگاه، نغمه Re $\sharp$.
 - رنگ چهارگاه، ساخته‌ی علی‌نقی وزیری، گوشه‌ی مویه، نغمه Sol $\sharp$.
 - چهارمضرب چهارگاه، ساخته‌ی ابوالحسن صبا، گوشه‌ی حصار، نغمه Re $\sharp$.
۵. چهارمضرب ماهور، ص ۸۸، بنابه روایت‌های متعدد، ملودی این چهارمضرب منسوب به درویش‌خان است که استاد ابوالحسن صبا آن را تدوین و تنظیم کرده‌اند.
۶. بهارمست سه‌گاه، ص ۸۰، در یادداشت‌های اولیه قطعه بدون علامت تکیه تنظیم شده که در بازنویسی تغییراتی، همراه با تکیه‌های متعدد در آن ایجاد شده است. هر دو نوع قابلیت اجرا را دارند.
۷. در تنظیم «ژیمناستیک موزیکال» ساخته‌ی استاد علی‌نقی وزیری از نغمات Mi $\sharp$ ، La $\sharp$ ، Si $\sharp$ با توجه به امکانات کوک سنتور صرف‌نظر شده است.

چند نکته

به چند نمونه نگارش و نحوه‌ی اجرا توجه کنید.

نحوه‌ی اجرا نحوه‌ی نگارش

$$\text{♩} = \text{♩.}$$

۱. رنگ شور، رنگ ابوعطا، رنگ سه‌گاه و غیره

$$\text{♩.} = \text{♩.}$$

۲. کاروان دشتی (در تمام پایه‌ها) و رنگ‌ها

$$\text{♩.} = \text{♩.}$$

۳. دخترک ژولیده (اجرای باز ترنت‌های زینت)

فهرست

صفحه	عنوان
۱۳	پیش درآمد شور..... منسوب به غلام حسین درویش
۱۵	رنگ شور..... رکن الدین مختاری
۱۷	پیش درآمد ابوعطا..... رضا محجوبی
۱۹	رنگ ابوعطا..... غلام حسین درویش
۲۲	پیش درآمد بیات ترک..... ابراهیم منصوری
۲۳	رنگ بیات ترک..... ابراهیم منصوری
۲۵	پیش درآمد افشاری..... غلام حسین درویش
۲۷	رنگ افشاری..... غلام حسین درویش
۲۸	پیش درآمد دشتی..... موسی معروفی
۲۹	رنگ دشتی..... حبیب سماعی
۳۰	پیش درآمد سه گاه..... غلام حسین درویش
۳۲	رنگ سه گاه..... غلام حسین درویش
۳۴	پیش درآمد همایون..... علی اکبر شهنازی
۳۷	رنگ همایون..... علی تقی وزیری
۳۸	پیش درآمد اصفهان..... رضا محجوبی
۴۰	رنگ اصفهان (غنی و فقیر)..... غلام حسین درویش
۴۲	پیش درآمد چهارگاه..... رکن الدین مختاری
۴۵	رنگ چهارگاه..... علی تقی وزیری
۴۷	پیش درآمد ماهور..... مرتضی نی داوود
۴۹	رنگ ماهور، شماره ۱..... غلام حسین درویش
۵۲	رنگ ماهور، شماره ۲ (قهر و آشتی)..... غلام حسین درویش
۵۴	چهارمضراب شور..... ابوالحسن صبا
۵۷	چهارمضراب ابوعطا..... ابوالحسن صبا

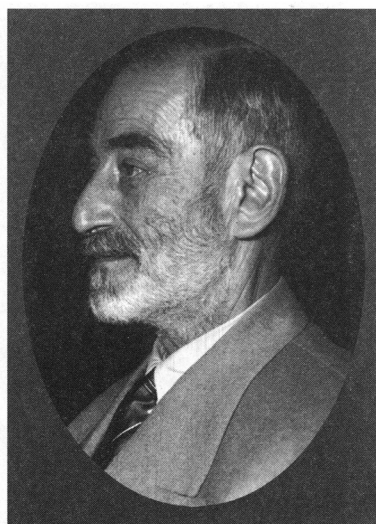
۵۹	چهارمضرب حجاز (ابوعطا)	ابوالحسن صبا
۶۱	دوضربی بیات ترک	ابوالحسن صبا
۶۳	چهارمضرب بیات ترک	ابوالحسن صبا
۶۶	رنگ بیات ترک	ابوالحسن صبا
۶۸	تمرین دشتی	ابوالحسن صبا
۶۹	زرد ملیحه، دشتی	ابوالحسن صبا
۷۱	کاروان، دشتی	ابوالحسن صبا
۷۵	سامانی، سه گاه	ابوالحسن صبا
۷۷	زنگ شتر، سه گاه	ابوالحسن صبا
۸۰	بهارمست، سه گاه	ابوالحسن صبا
۸۱	به زندان، شوشتری	ابوالحسن صبا
۸۳	چهارمضرب بیات اصفهان	ابوالحسن صبا
۸۶	چهارمضرب چهارگاه	ابوالحسن صبا
۸۸	چهارمضرب ماهور (منسوب به درویش خان)	ابوالحسن صبا
۹۳	چهارمضرب ماهور	ابوالحسن صبا
۹۶	دخترک ژولیده، چهارگاه	علی تقی وزیری
۱۰۰	ژیمناستیک موزیکال، دشتی	علی تقی وزیری
۱۰۳	کتابنامه	

غلام حسین درویش

حبیب سماعی

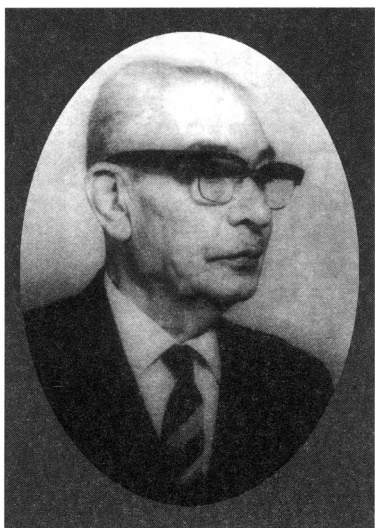
موسی معروفی

رضا محجوبی

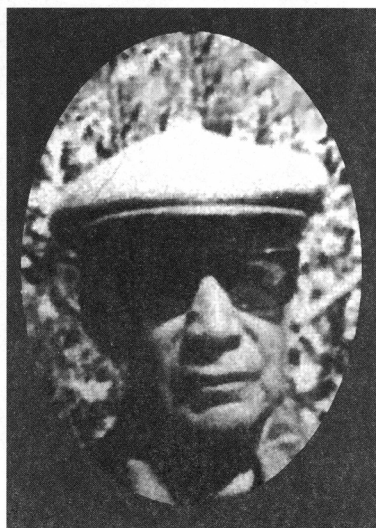
مرتضی نی داوود

علی اکبر شهنازی

ابراهیم منصوری

رکن الدین مختاری